

ΗΡΘΑΝ ΓΙΑ ΝΑ ΜΕΙΝΟΥΝ – ΤΑ ΞΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

✘ Δολοφονικά έντομα, αδηφάγα θηλαστικά, επεκτατικά φυτά από όλες τις γωνιές του πλανήτη, έχουν εισβάλλει στην Ελλάδα, επιδεικνύοντας μοναδική προσαρμοστικότητα. Το παραπάνω φαινόμενο δεν είναι ελληνική αποκλειστικότητα. Τα ξενικά είδη της άγριας ζωής σε όλο τον πλανήτη, ακολουθούν κατά πόδας τις διαδρομές των ανθρώπων εποίκίζοντας διαρκώς νέες περιοχές. Έχει υπολογιστεί ότι ήδη στην Ευρώπη υπάρχουν 10000 ξενικά είδη, ενώ στη χώρα μας ξεπερνάνε τα 1000. Η εξάπλωση αυτών των ειδών προκαλείται αποκλειστικά από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, την ναυσιπλοΐα, το εμπόριο, τον τουρισμό και την πώληση καλλωπιστικών φυτών και άγριων ζώων. Οι επιδράσεις της άφιξης αυτών των ειδών ποικίλλουν από την απλή προσαρμογή μέχρι την εκτεταμένη καταστροφή οικοτόπων αλλά και των αφανισμό αυτόχθονων οργανισμών.

Το φαινόμενο μοιάζει να μεγαλώνει όλο και πιο πολύ προκαλώντας τον προβληματισμό αλλά και το ενδιαφέρον των επιστημόνων. Προβληματισμό γιατί σε πολλές περιπτώσεις τα αποτελέσματα είναι καταστροφικά αλλά και ενδιαφέρον γιατί τέτοιες εισβολές αποτελούν μοναδική ευκαιρία μελέτης των κανόνων της φυσικής επιλογής. Πολλοί βιολόγοι μάλιστα, υποστηρίζουν, με μια δόση φιλοσοφικού κυνισμού, ότι όλες αυτές οι εισβολές αποτελούν αποτέλεσμα της ίδιας της φυσικής επιλογής, καθώς μέρος της αποτελεί και ο *Homo sapiens*. Άλλωστε, ξενικά είδη δεν είναι οι περισσότερες καλλιέργειες στη χώρα μας (πατάτες, καλαμπόκια, εσπεριδοειδή) ή ακόμα και οι κατοικίδιες γάτες που ως απόλυτοι κυνηγοί αλωνίζουν στα πέριξ πόλεων και χωριών; Οι περισσότεροι επιστήμονες, εντούτοις, τάσσονται ξεκάθαρα απέναντι σ' αυτή την μαζική εισβολή, προσπαθώντας να αντιμετωπίσουν τα σημαντικά προβλήματα που κάποια από αυτά τα είδη δημιουργούν στη φύση αλλά και στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Παρακάτω θα παρουσιάσουμε κάποια από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα

ξενικών ειδών που βρέθηκαν στη χώρα μας και μοιάζουν να το απολαμβάνουν.

Το αμερικάνικο μινκ – *Mustela vison*. Το αμερικανικό μινκ είναι ένας πολύ πετυχημένος κυνηγός, αποτελώντας τεράστια απειλή για τα οικοσυστήματα. Ήδη στην Ευρώπη έχει εκτοπίσει το ευρωπαϊκό μινκ, ενώ ανάμεσα στα θηράματα του είναι μικρά θηλαστικά, πουλιά, ερπετά, στην ουσία ό,τι τρώγεται. Στη χώρα μας ζει ελεύθερα στις Πρέσπες και φαίνεται ότι αποτελεί παλιό δραπέτη από τα γουναράδικα της περιοχής. Η πρακτική της ελευθέρωσης ζώων από ακτιβιστές προσθέτει περισσότερα προβλήματα, καθώς πρόκειται για ιδιαίτερα ευπροσάρμοστο ζώο που μέσα σε λίγα χρόνια μπορεί να αλλάξει την όψη των ημιορεινών βιοτόπων της χώρας.

Ο βουβαλοβάτραχος – *Lithobates-catesbeianus*. Ή αλλιώς το τέρας του βάλτου. Με καταγωγή από την Βόρεια Αμερική αυτός ο γιγάντιος βάτραχος (μήκος έως και 18 εκ.), τρέφεται με οποιοδήποτε ζώο χωράει στα σαγόνια του. Φίδια, ψάρια, βατράχια, τρωκτικά, πουλιά, έντομα, νυχτερίδες, κ.α. Έχει εισαχθεί στη λίμνη Αγιάς, κοντά στα Χανιά, όπου έχει εκτοπίσει τον σπάνιο, ενδημικό κρητικό βάτραχο.

Η κοκκινοχοιράδα – *Trachemys scripta*. Η γνωστή νεροχελώνα με τους κόκκινους κροτάφους. Μια προσφορά των pet shops στην ελληνική πανίδα. Έχει εισβάλλει σε δεκάδες υδροτόπους της χώρας και η παρουσία της έχει εκτοπίσει γρήγορα τους πληθυσμούς από τις ντόπιες βαλτοχελώνες και ποταμοχελώνες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της άγνοιας αυτών που τις αγοράζουν και τις ευθύνης όσων τις πουλούν. Το παιδάκι θέλει μια χελωνίτσα, η χελωνίτσα σε λίγα χρόνια φτάνει τα 30 εκ. και έτσι καταλήγει στην κοντινότερη λιμνούλα. Η πώληση τους έχει απαγορευτεί από την Ε.Ε.

Το ηλιόψαρο – *Lepomis gibbosus*. Η εισαγωγή στις λίμνες και στα ποτάμια μας, ξενικών ειδών ψαριών, αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα και άγνωστα οικολογικά εγκλήματα που έχουν γίνει στη χώρα μας. Στην προσπάθεια μας να αυξηθεί το εισόδημα των

ντόπιων ψαράδων, απλά καταφέραμε να εξαφανίσουμε από πολλούς υγροτόπους τα σπάνια αυτόχθονα είδη ψαριών. Το ηλιόψαρο είναι ίσως ο πιο χαρακτηριστικός εκπρόσωπος αυτών των ειδών. Ένα ψάρι άρπαγας, ιδιαίτερα ευπροσάρμοστο που τρέφεται με τα αυγά άλλων ψαριών. Ζει στις λίμνες Καστοριάς, Πρέσπες, Κερκίνη, Ζάζαρη και Πετρών.

Το φυτό *Solanum elaeagnifolium*. Με καταγωγή και αυτό από την Αμερική έχει αρχίσει να κατακλύζει τις περιοχές κοντά στα φρύγανα. Ιδιαίτερα ανθεκτικό και προσαρμοστικό -έχει παρατηρηθεί ότι από μία ρίζα ενός εκατοστού μπορεί να φυτρώσει άτομο- απειλεί τον χαρακτηριστικό τύπο των μεσογειακών οικοσυστημάτων της μακίας και των φρυγάνων, φυτρώνοντας εκεί που θα έπρεπε να υπάρχουν θυμάρια, ρίγανες και ασφάκες.

Ο γερμανός – *Siganus luridus*. Το επεκτατικό αυτό ψάρι της θάλασσας, πήρε το όνομα του από τους γερμανούς κατακτητές, καθώς εμφανίστηκε στη χώρα μας την εποχή της κατοχής. Έκτοτε έχει κατακλύσει τις νοτιοανατολικές μας θάλασσες, προκαλώντας τεράστια προβλήματα στους παράκτιους αλιείς. Η ημερήσια μεταναστευση κοπαδιών χιλιάδων ατόμων από τα βαθιά στα ρηχά, παγιδεύει τα ψάρια στα δίχτυα. Πολλές φορές οι ψαράδες πετάνε τα δίχτυα, γιατί το πρώτο ραχιαίο αγκάθι του γερμανού περιέχει μια τοξίνη που προκαλεί μικρό οίδημα. Άντε μετά να ξεψαρίσεις ένα δίχτυ χιλιομέτρων με εκατοντάδες γερμανούς πάνω του.

Το έντομο *Rhynchophorus ferrugineus*. Ο καταστροφέας του φοίνικα. Τα θηλυκά γεννάνε πάνω από 200 αυγά στο εσωτερικό του φοίνικα, τα οποία μόλις εκκολαφθούν σε μικρές κάμπιες, αρχίζουν να τρώνε το εσωτερικό του φοίνικα, δημιουργώντας μεγάλα τούνελ, ξεραίνοντας έτσι το δέντρο. Οι περισσότεροι έχουν δει τους νεκρούς φοίνικες που στέκονται με τα φύλλα ξεραμένα. Ένα πρόβλημα που απειλεί ιδιαίτερα σημαντικά φοινικοδάση στη Κρήτη.

Ο πράσινος παπαγάλος – *Psittacula krameri*. Ένα κοινό θέαμα και ιδιαίτερα εκνευριστικό άκουσμα των αστικών πάρκων της χώρας μας. Ο πράσινος παπαγάλος, ιδιαίτερα προσαρμοστικός, έχει

αρχίσει να αυξάνεται επικίνδυνα. Ακόμα βέβαια παραμένει στα στενά πλαίσια των πόλεων, αλλά αν βγει λίγο έξω προς τις καλλιέργειες είναι ικανός να τις ξεκάνει καθώς τρέφεται με μια τεράστια γκάμα καρπών και ανθέων. Ήδη στην Βρετανία έχουν καταστρέψει εκατοντάδες καρποφόρα δέντρα.

Το φύκος *Caulerpa racemosa*. Μία από τις πιο γνωστές και παλιές περιπτώσεις εισβολής που μέχρι τώρα έχει καταστρέψει μεγάλο κομμάτι από τους βυθούς μας. Η *Caulerpa* κατάγεται από την Αυστραλία και λέγεται ότι δραπέτευσε στην Μεσόγειο από τα εργαστήρια του Ινστιτούτου Ωκεανογραφίας του Μονακό. Ιδιαίτερα απειλητικό για τα λιβάδια της Ποσειδωνίας καθώς δημιουργεί ένα πυκνό πλέγμα το οποίο στην κυριολεξία «πνίγει» όποιον οργανισμό προσπαθήσει να αναπτυχθεί.

Ο ασημένιος λαγοκέφαλος – *Lagocephalus sceleratus*. Ένα ψάρι-μετανάστης από τη διώρυγα του Σουέζ. Πολύ όμορφο ψάρι αλλά και εξαιρετικά επικίνδυνο. Κάποια όργανα του (δέρμα και εντόσθια) είναι πολύ τοξικά και μπορεί να επιφέρουν τον θάνατο, αν φαγωθούν. Περιστατικά θανατηφόρου δηλητηρίασης έχουν καταγραφεί στο Ισραήλ και στον Λίβανο. Αν και ακόμα σπάνιο τα μικρά του είδους τείνουν να ακολουθούν άλλα κοπαδιάρικα είδη και έτσι ψαρεύονται μαζί με μαρίδες και γόπες.

Διαβάζοντας τα παραπάνω, κάποιος μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα ελληνικά οικοσυστήματα απειλούνται άμεσα. Αυτό μπορεί να συμβαίνει για κάποιους οικοτόπους πραγματικά, αλλά είναι ακόμα νωρίς να βγάλει κανείς συμπεράσματα. Η μαζική εισβολή ξενικών ειδών είναι πρόσφατη και συμβαίνει τώρα. Κάποια είδη είναι επικίνδυνα, κάποια προσαρμόζονται χωρίς επιπτώσεις και κάποια δεν τα καταφέρνουν. Η φύση, όπως πάντα, θα βρει τον τρόπο να ισορροπήσει. Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να φροντίσουμε όσο μπορούμε να διατηρήσουμε ανέπαφη την φυσική μας κληρονομιά. Και αυτό ισχύει εξίσου αν πρόκειται να αγοράσουμε ένα εξωτικό κατοικίδιο που μετά μπορεί να το ελευθερώσουμε ή αν φτιάξουμε έναν αχρείαστο δρόμο που περνάει μέσα από έναν Εθνικό Δρυμό. Το καλύτερο που έχουμε να κάνουμε

για την άγρια φύση είναι να την αφήσουμε στην ησυχία της.

Το ηλιόψαρο έχει αφανίσει πολλά αυτόχθονα είδη των λιμνών μας.

Τα άνθη του *Solanum elaeagnifolium*.

Το γυμνοβράγχιο *Aplysia dactylomela* δεν αποτελεί ακόμα απειλή.

Ο εντυπωσιακός βουβαλοβάτραχος. (Φωτ: Ηλίας Στραχίνης)

Η πανέμορφη μέδουσα *Cassiopea andromeda*.

Ένα αμερικανικό μινκ κοντά στους Ψαράδες στη Μικρή Πρέσπα.

Ο γερμανός που έχει κατακλύσει τις νότιες θάλασσες μας.

Το σκαθάρι του Κολοράντο ήρθε μαζί με τις πατάτες.

Το μπλε καβούρι έχει διαφύγει από τις καλλιέργειες της Βόρειας Ελλάδας.

Οι πράσινοι παπαγάλοι προς το παρόν περιορίζονται στα αστικά πάρκα.

Το φύκος *Caulerpa racemosa* με το «ασφυκτικό» πλέγμα των ριζών του.

Η πώληση της κοκκινοχοιράδας έχει πλέον απαγορευτεί.

Πηγή/φωτογραφία: naturagraeca.com